

N:o 67.

Af Herr J. Rundbäck: Om ändring af 11 § af Kongl. Förordningen den 21 Mars 1862 om kommunalstyrelse på landet.

Vid sistlidne riksdag väckte undertecknad inom Andra Kammaren en motion (N:o 87) angående ändring i 11 § af Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet, i fråga om den kommunala rösträtten. Förslaget, som delvis tillstyrktes af Lag-Utskottet, förkastades af Första Kammaren, men återremitterades af Andra Kammaren, emedan den icke ansåg, att Utskottet genom sitt jemkningsförslag på ett tillfredsställande sätt löst frågan. På så sätt blef det angelägna ärendet för den gången undanskjutet. Gömdt är emellertid icke glömdt; och som jag hoppas på bättre lycka denna gång, helst en god sak slutligen måste segra, tager jag mig friheten att åter framlägga mitt förslag till Riksdagens upplysta bepröfvande.

Då mitt förslag nu är enahanda med det jag hade äran framlägga vid sedanaste riksdag, så torde det vara öfverflödigt att här upprepa de motiver jag då till stöd för förslaget anförde. Endast det torde jag få erinra, att sagda motiver, stödda som de voro på verkliga fakta, icke genom de gjorda anmärkningarne, hvilka jag sorgfälligt och samvetsgrant pröfvat, förlorat något af sin vikt och betydelse. Min åsigt är således fortfarande den, att en ändring eller inskränkning i den nuvarande obegränsade kommunala röstskalan är nödig och nyttig; och som jag vill hoppas att hvarje opartisk granskare skall finna, att mitt förslag i frågan är lika billigt som rättvist, helst det åsyftar att lugna och oskadliggöra alla maktöfvergrepp, vare sig uppåt eller nedåt, på samma gång det närmare befäster och sammanlänkar grundlagen med kommunallagen; så betviflar jag icke att hvarje sansad reformvän skall med nöje medverka till förslagets framgång.

Med hänvisning således till den utredning och de skäl, hvilka jag i allo åberopar, som blifvit framställda i min vid sistlidne riksdag i ämnet väckta motion, vill jag här endast upptaga och besvara några nya inkast mot förändringen, som gjordes vid sistlidne riksdag.

Man anförde nemligen:

att en begränsning af den kommunala rösträtten icke skulle förmå framkalla en lifvigare och bättre kommunalanda;

att förändringen är öfverflödig, då man inom flera kommuner oftast kommer öfverens utan omröstning;

att på landet äro de kommunala ärendena färre och mindre viktiga, hvarföre en begränsning af rösträtten är mindre nödig inom lands- än i stadskommunerna;

att det skulle vara vådligt inskränka de större egendoms- och fabriksägarnes rösträtt, emedan de genom den större rösträtten icke blott värna sig sjelfva utan fastmer alla som af dem äro beroende.

Jag beder få i största korthet besvara dessa inkast.

Hvad första anmärkningen vidkommer, så vågar jag hysa den bestämda öfvertygelsen, ehuru jag saknar förmåga förutse hur framtiden kan gestalta sig, att en nödig begränsning af den kommunala rösträtten helt säkert skulle framkalla en mera lifvande och god kommunalanda. Detta icke derföre, att besluten en och annan gång kunde blifva bättre då flera än då *en* person fatta dem, utan egentligen derföre, att ett beslut, fattadt och gilladt af flera, äfven understödes och befrämjas af flera, vid dess utförande. Det är nemligen visst, att just inom de kommuner, der en eller två å tre personer, på grund af sin egande stora rösträtt, diktera besluten, just der äro tvistigheterna och missnöjet störst och derstädes blifva äfven de bästa anordningar motarbetade och med misstro emottagna, emedan det stora flertalet, hvilkas rätt besluten röra, men som på deras fattande ej hafva inflytande, på allt sätt förhindra deras utförande. Att följderna af en sådan lagstiftning, som lemna det stora flertalet af en kommuns skattdragande innevånare rätts- och ansvarslöse, skola blifva allt annat än goda, är påtagligt; och att der sådana förhållanden existera all sann och god kommunalanda skall förqväfas, torde inses utan vidare bevis. Endast af denna orsak är alltså en inskränkning i den kommunala röstskalan af behovet högeligen påkallad.

Beträffande anmärkningen, att en annan röstgrund än den nuvarande är obehöflig af den orsak, att flera kommuner finnas der omröstning sällan eller aldrig förekommer, så torde mot detta enfaldiga inkast blott behöfva erinras, att eger detta skäl någon giltighet, så vore hvarje röstskala öfverflödig och omröstning per kapita fölle då af sig sjelf. Utan att vidare uppehålla mig vid detta skäl, torde jag blott behöfva erinra, att inom de kommuner, der sådan enighet råder, kan aldrinast en förändring i röstgrunden åstadkomma något störande inflytande.

Om på landet de kommunala angelägenheterna äro färre och af mindre vikt än i städerna, så torde just af denna anledning det vara mindre vådligt att inskränka rösträtten å landet än i städerna; ty ju mindre viktiga uppdrag en person eller menighet har att handhafva, ju större frihet kan man ju tillåta i det lilla. De som framkastat denna invändning hafva icke besinnat, att i städerna, dit kapitalerna och förmögenheten draga sig, finnas alltid flera personer som innehafva en större rösträtt, hvarföre de icke sällan uppväga hvarandra; så icke inom en landskommun, der icke sällan blott *en* eller *två* personer öfverflygla det stora flertalet. Af hvad orsak man för öfrigt vill hålla landskommunerna mera beroende än städerna, har motionären svårt att förstå. Visst är, att, om än inom städerna mera intelligens finnes, så finnes der ock mera demokratiska tendenser än på landsbygden, och då man för öfrigt påstår, att de kommunala angelägenheterna på landsbygden äro af långt mindre betydelse än i städer, så följer deraf att, för att sköta de kommunala bestyren å landet behöfves icke fullt ut så riklig intelligens som i städerna. För öfrigt torde jag vördsammast få erinra de i detta fall tyehogse, att intelligensen vare sig i stad eller på landet långtifrån beror af att ega flera eller färre fyrkar.

Att den större egendoms- och fabriksägaren skulle behöfva den större rösträtten för att skydda icke blott sig sjelf utan fastmer sina underhafvande från förtryck, är ett ganska vackert patriarkaliskt talesätt; men från hvilket håll eller rättare för hvem man skulle skydda sig har jag ännu ej fått klart för mig. Jag vågar nemligen hysa den oförgrifliga tanke, att, om dessa underhafvande och deras gelikar

finge lof att ordna sina små angelägenheter sjelfva eller derom hafva ett ord med i laget, så skulle de helt säkert blifva lika om ej bättre värdade än genom ett icke befullmäktigadt ombud. Det är för öfrigt ett minst sagt besynnerligt sätt att vilja skydda folk genom att frångå dem sina vapen — här den kommunala rösträtten. Skulle man icke kunna jemväl på försök öfverlåta åt dessa skyddspatroner rätten att skydda den större kommunen, staten, för utländska fiender? Eller månne de skulle hålla på denna rätt lika mycket som att vara allsägande i en kommun? Att origtiga beslut jemväl efter inskränkningen af den kommunala rösträtten skulle kunna fattas, är visserligen möjligt; men äro besluten olagliga, kunna de öfverklagas och är lagen i afseende å de kommunala bidragens utgörande oriktig, så bör den ändras; men detta är ett, en rätt afvägd röstskala ett annat.

Mitt yrkande om ett absolut röstmaximum jemväl för landsbygden har sednaste Lag-Ütskott affärdat med den förklaring, att för närvarande synes ett dylikt maximum vara för landsbygden mindre behöfligt och att en dylik förändring först då torde böra ifrågakomma, när erfarenheten visat hvad verkan det af Ütskottet förordade relativa röstmaximum kan komma att utöfva. Onekligen bjuder försigtigheten vid all slags lagstiftning, att man går varliga tillväga; men att utminu- tera rättigheter, som äro befogade och som erkännas kunna vara i en helt säkert icke långt aflägsse framtid behöfliga, det är en allt för för långt drivven försigtighet och genom ett dylikt dagtingande undanrödjer man visst icke de öfverklagade olägenheterna man synes vilja afhjelpa, utan man höjer endast anspråken på än mera.

Huru nödvändigt det är, att jemväl landskommunerna erhålla en röstskala med absolut röstmaximum, det vill jag söka visa genom bilagda "utdrag af taxeringslängderna för Fessbergs, Råda och Lundby socknar af Göteborgs fogderi i Göteborgs och Bohus län för år 1870".

Ur detta extrakt beder jag blott få framställa förhållandet inom en enda kommun, Fessbergs.

Utdraget för Fessberg visar:

att 258 personer erlægga för jordbruksfastigheter, taxerade till 1,685,200 R:dr	
i bevillning å 30 öre per tusen 505 R:dr 56 öre, som efter 20 fyrkar	
per Bevilln.-R:drn lemna	10,111 röster.
478 personer erlægga,	
dels för till 2,959,546 R:dr taxerad annan fastighet, i bevillning å	
50 öre per tusen, 1,479 R:dr 77 öre, å 10 fyrkar per Bevilln.-R:dr =	14,797 röster.
dels för bevillning å inkomst af kapital och arbete	
2,174 R:dr, å 10 fyrkar per Bevillnings-R:dr = ...	21,740 röster.

Summa röster 46,648.

Fördelade efter antalet röstande personer 258 + 478 = 736, bekommer hvarje röstegande 63 röster. Förestående tablå utvisar på samma gång att en enda person eller ett bolag, med en bevillning af 1,526 R:dr 95 öre, inom kommunen eger att således afgifva icke mindre än 15,270 röster. Det behöfves således 242 personer, när hvardera af dem disponera 63 röster, eller medeltalet af allas röstbelopp, för att uppväga denna enda personen; men som det är klart, att, efter som denna person ensam eger så många röster, så har det stora flertalet af röstberättigade långt under 63 röster hvardera, och då samma person jemväl kan innehafva röster för jordbruksfastighet och äfven förse sig med fullmakt från en annan större röstegande, så kan han icke blott kullvotera 242 personer utan dubbelt så många; och bestode de röstande för öfrigt af endast sådana personer, hvilka hafva det lägsta bevillnings-

beloppet eller 10 öre, motsvarande en fyrk eller röst, så behöfdes det 15,271 dylika personer, för att uppväga denna enda.

Funnes endast ett relativt maximum, så skulle denna enda person visserligen efter 10-gradig skala inom denna kommun icke få röster för mera än 4,664 fyrkar; men, med beräkning efter samma grund som ofvan, öfverröstade han i alla fall 74 personer af förra kategorien med 63 röster, och 4,664 med en röst hvardera. Redan detta vore en allt för stor röstöfvervigt och den blir större i samma mån alla de som af en sådan person äro beroende icke gerna våga rösta annorlunda än denna personen vill.

Antoge man åter ett absolut röstmaximum, på sätt mitt förslag utvisar, komme denna person inom samma kommun att få rösta för högst en femtiotredjedel af samtliga röstegande; men redan detta vore efter mitt förmenande tillräckligt för att kunna göra sitt inflytande gällande. Det absoluta maximum skulle äfven medföra den fördel, att inom alla kommuner komma alla vid en viss gräns att få samma röstetal, hvilket icke med endast ett relativt maximum blefve förhållandet.

Till förestående exempel kunde många likartade, ja än mera slående läggas; men detta enda torde vara nog för att slå vapnen ur händerna på dem som skylla på likgiltighet hos allmänheten för sina kommunala intressen. De som så tänka besinna föga, hur svårt det är gå man ur huse för att kunna öfvervinna en å två personer.

På grund af hvad jag sålunda haft äran andraga, och som sagdt, genom hänvisning till min förra motion i ämnet, får jag vördsammast hemställa,

att Riksdagen må för sin del besluta, att 11 § i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet skall erhålla följande förändrade lydelse:

“Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal. Dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster än som svarar emot en tiondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden; eller i något fall för mera än 880 röster.“

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles ödmjukast.

Stockholm den 22 Januari 1871.

J. Rundbäck.

N:o 68.

Af Herr J. Rundbäck: Om underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t rörande ifrågasatt tillägg till Kongl. Förordningen den 18 Juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

Vid sistlidne riksdag väckte undertecknad inom Andra Kammaren en motion (N:o 88) i fråga om ett tillägg uti Kongl. Förordningen af den 18 Juni 1864, angå-